

MAXSULOTNING SIFATI VA JAHON TALABI

**Andijon Mashinasozlik instituti, Metrologiya,
standartlashtrish va mahsulot sifati menjmenti kafedrası,**

4-bosqich talabasi

Abdugapparova Zarnigorxon Ilxombek qizi

**Andijon Mashinasozlik instituti, Metrologiya,
standartlashtrish va mahsulot sifati menjmenti kafedrası,**

texnika fanlari nomzodi dotsent

Sativaldiyev Aziz Kaxramanovich

**Andijon Mashinasozlik instituti, Metrologiya,
standartlashtrish va mahsulot sifati menjmenti kafedrası,**

4-bosqich talabasi

Maxmudov Abdumajid Odiljon o'g'li

Annotatsiya: Mahsulot sifati ishlab chiqarish samaradorligini oshirish manbalaridan biridir. Moddiy va mehnat resurslari iqtisodiyoti mahsulot sifatida ham namoyon bo'ladi. Bularning barchasi birgalikda mahalliy korxonalar mahsulotlarining raqobatbardoshligiga ta'sir qiladi.

Kalit so'zlar: jahon talabi, sifat, maxsulot, samaradorlik, standartlashtirish

Mahsulot sifati deganda maqsadga muvofiq ma'lum ehtiyojlarni qondirish qobiliyatini belgilaydigan mahsulot xususiyatlari to'plami tushuniladi. Boshqacha qilib aytganda, mahsulot sifati uning ishlashga yaroqliligini belgilaydigan xususiyatlar bilan tavsiflanadi. Shu sababli, mehnat unumdorligi, ishonchlilik va muammosiz ishlash, muammosiz ishlash, xizmat muddati, boshqarish qulayligi, tashqi ko'rinish va tugatish, moda talablariga rioya qilish va fazoviy rejalashtirish kabi ko'rsatkichlar sanoat mahsulotlari uchun keng tarqalgan. Ushbu xususiyatlar loyihalash va ishlab chiqarishdan oldingi bosqichlarda o'rnatila boshlaydi va konstruktorlik echimining

maqbulligi darajasi, texnologik bajarilishning mukammalligi va ish sharoitlari bilan belgilanadi.

Mahsulot sifati uni standartlar yoki texnik shartlarda belgilangan optimal sifat ko'rsatkichlariga ega bo'lgan boshqa mos yozuvlar mahsuloti bilan taqqoslash orqali baholanadi. Shunday qilib, sifat nisbiy ko'rsatkichdir. Mahsulot sifatini haqiqiy baholash oxir-oqibat iste'molchi tomonidan beriladi. Shuning uchun mahsulotning ishlab chiqarish sohasidan iste'mol sohasiga o'tishi mahsulot sifatiga ijobiy baho berishini ko'rsatadi, bu esa mahsulotlarning raqobatbardoshlik xususiyatlariga ega degan xulosaga kelish uchun asos bo'ladi.

Mahsulotlarning raqobatbardoshligini guruhli, umumlashtiruvchi va integral ko'rsatkichlardan foydalanishga asoslangan tabaqalashtirilgan va integratsiyalashgan usul yordamida tavsiflash mumkin.

Zamonaviy sanoat korxonasi savdo bozorlari uchun raqobat kurashida mahsulot ishlab chiqaradi va sotadi. Bu sifat darajasini rejalashtirish, uni tartibga solish va takomillashtirish, shuningdek ishlab chiqarish jarayonini o'zi boshqarishni ta'minlashga asoslangan tizimning shakllanishini belgilaydi. Aynan shunday keng qamrovli sifat menejmenti tizimi raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishning kalitidir.

Sifat menejmentiga texnik tartibga solishning qonunchilik bazasi yordam beradi. U mahsulot ishlab chiqarish, ishlarni bajarish va xizmatlar ko'rsatish uchun majburiy talablarni ishlab chiqish, qabul qilish, qo'llash va bajarish jarayonida yuzaga keladigan munosabatlarni tartibga soladi. Ushbu munosabatlarning haqiqiylikini tasdiqlovchi hujjat texnik tartibga solish ob'ektlarini qo'llash va bajarish uchun majburiy talablarni belgilaydigan texnik reglamentdir.

Texnik tartibga solish quyidagi printsiplar asosida amalga oshiriladi:

* mahsulotlar yoki loyihalash, ishlab chiqarish, qurilish, montaj, ishga tushirish, foydalanish, saqlash, tashish, sotish va utilizatsiya qilish, ishlarni bajarish yoki xizmatlar ko'rsatish bilan bog'liq jarayonlarga talablarni belgilashning yagona qoidalarini qo'llash;

* milliy iqtisodiyotning rivojlanish darajasi, moddiy-texnik bazasi, shuningdek,

ilmiy-texnik rivojlanish darajasiga muvofiqligi;

* mahsulotlarni akkreditatsiya qilish va sertifikatlash organlarining ishlab chiqaruvchilar, sotuvchilar, ijrochilar va xaridorlarning mustaqilligi;

* mahsulotlarni akkreditatsiya qilish va sertifikatlashning yagona tizimi va qoidalari;

* mahsulotlarning belgilangan talablarga muvofiqligini majburiy baholash jarayonida tadqiqot (sinov) va o`lchov qoidalari va usullarining birligi;

* mahsulotlarni akkreditatsiya qilish va sertifikatlashni amalga oshirishda raqobatni cheklashga yo`l qo`ymaslik;

* texnik reglamentlar talablariga rioya etilishi ustidan davlat nazoratini (nazoratini) byudjetdan tashqari moliyalashtirishga yo`l qo`yilmasligi;

* texnik reglamentlar talablariga rioya etilishi ustidan ikki yoki undan ortiq davlat nazorati (nazorati) organlariga bir xil vakolatlarni bir vaqtda berishga yo`l qo`ymaslik.

Mahsulot sifatini boshqarish tizimi mahsulotning texnik reglament talablariga muvofiqligini tasdiqlash sifatida deklaratsiyani ta'minlaydi. Ushbu tizim mahsulotlarni aniqlash va texnik reglamentlar, xalqaro va milliy standartlar talablariga muvofiqligini nazorat qilishni ta'minlaydi.

Texnik reglamentlar talablariga rioya etilishini davlat nazorati va nazorati texnik tartibga solish va Texnik Jihatdan Tartibga Solish agentligi tomonidan amalga oshiriladi. Shuni ta'kidlash kerakki, texnik reglament talablariga rioya etilishini nazorat qilish faqat mahsulot aylanishi bosqichida amalga oshiriladi.

Mahsulotlarning texnik reglamentlar, standartlar qoidalari, qoidalar kodlari yoki shartnomalar shartlariga muvofiqligini tasdiqlash shakli sertifikatlash bo`lib, ijobiy yakunlangandan so`ng muvofiqlik sertifikati beriladi va mahsulotga milliy standartga muvofiqlik belgisi qo`yiladi.

Davlat standartlashtirish tizimi milliy standartlarga, texnik, iqtisodiy va ijtimoiy ma'lumotlarning Umumiy tasniflagichlariga, ularni ishlab chiqish va qo`llash qoidalarga, standartlashtirish qoidalarga, standartlashtirish sohasidagi standartlar va tavsiyalarga, tegishli qoidalar to`plamiga asoslanadi.

Standartlashtirish maqsadlari:

* fuqarolarning hayoti va sog`lig`i, jismoniy va yuridik shaxslarning mol-mulki xavfsizligi darajasini oshirish;

* mahsulot sifatini, ularning raqobatbardoshligini, o`lchovlarning bir xilligini, resurslardan oqilona foydalanishni, texnik va axborot muvofiqligini, natijalar va o`lchovlarning taqqoslanishini, texnik va iqtisodiy-statistik ma`lumotlarni ta`minlash;

* texnik reglamentlar talablariga rioya etilishini rag`batlantirish;

* texnik, iqtisodiy va ijtimoiy axborotni tasniflash va kodlash tizimlarini yaratish, mahsulotlar, ishlar va xizmatlarni kataloglashtirish tizimlari, sifatni ta`minlash tizimlari, ma`lumotlarni qidirish va uzatish, mahsulotlar, ishlar va xizmatlarni birlashtirishga ko`maklashish.

Standartlashtirish standartlarni ixtiyoriy ravishda qo`llash, manfaatdor tomonlarning qonuniy manfaatlarini standartlarni ishlab chiqishda maksimal darajada hisobga olish, xalqaro standartlar asosida milliy standartlarni ishlab chiqish, standartlarni bir xilda qo`llash shartlarini ta`minlash tamoyillariga muvofiq amalga oshiriladi. Ayniqsa, amaldagi texnik reglamentga zid bo`lgan bunday standartlarni o`rnatish qabul qilinishi mumkin emasligini ta`kidlaymiz.

Milliy standart-bu mahsulotning o`ziga hos xususiyatlarini, shuningdek uni ishlab chiqarish, qurish, o`rnatish, ishga tushirish, ishlatish, saqlash, tashish, sotish va yo`q qilishni loyihalash jarayonlariga qo`yiladigan talablarni belgilaydigan hujjat. Shuningdek, standartda tadqiqot (sinov) qoidalari va usullari va o`lchovlari, namuna olish qoidalari, terminologiyaga qo`yiladigan talablar, belgilar, qadoqlash, etiketkash yoki yorliqlar va ularni qo`llash qoidalari bo`lishi mumkin.

Tashkilotning qonun hujjatlariga muvofiq korxonalar, jamoat va ilmiy tashkilotlar mahsulot ishlab chiqarishni takomillashtirish va sifatini ta`minlash, ishlarni bajarish, xizmatlar ko`rsatish, shuningdek tadqiqot (sinov) natijalarini tarqatish va ulardan foydalanish bo`yicha tashkilot standartlarini ishlab chiqish va tasdiqlash huquqiga ega, bilimlarning turli sohalarida olingan o`lchovlar va ishlanmalar.

Standartlashtirish faoliyat turi sifatida mahsulot (ishlar, xizmatlar) ishlab chiqarish

va aylanish jarayonida tartibga erishishga qaratilgan. Bu mahsulot sifatini yaxshilashga xizmat qiladi va natijada uning raqobatbardoshligini oshiradi.

Xulosa

1. "Mahsulot sifati" toifasi iste'mol qiymatining xususiyatlari bilan bevosita bog`liq. Iste'mol qiymatlari "baholanganligi" sababli, mahsulot sifati va miqdori baholanadi, shuning uchun turli xil tovarlar bir-birini almashtirishi mumkin, bu esa u yoki bu turdagi mahsulotlarni afzal ko`rgan xaridorlarning bir xil ehtiyojlarini qondiradi.

2. Muayyan ehtiyojni qondiradigan mahsulotlarning bir qator xususiyatlarini tavsiflovchi iste'mol qiymatidan farqli o`laroq, sifat ushbu xususiyatlarning ushbu mahsulotga bo`lgan ehtiyojni qondirish darajasiga mos kelishini ifodalaydi.

3. Mahsulot sifati baholash darajasi va to`g`riligidan qat'i nazar mavjud, shuning uchun u nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo`lgan ko`rsatkichlarni tanlashda ilmiy asoslangan yondashuvni nazarda tutadigan obyektiv toifadir.

4. Ishlab chiqarish jarayonida va oxirida mahsulotlarga sifat darajasini miqdoriy va sifatli baholash beriladi. Miqdoriy baholash ushbu jarayonni boshqarishda qabul qilingan qarorlarni asoslash, baholash ko`rsatkichlari va uni amalga oshirish usullari ro`yxatini tuzish maqsadida amalga oshiriladi.

5. Mahsulot ishlab chiqarish sifatini baholash texnik va tekshirish nazorati paytida aniqlangan nuqson darajasiga qarab amalga oshiriladi. Mahsulot sifati darajasini baholash uchun quyidagi sifat ko`rsatkichlari qo`llaniladi: maqsad ko`rsatkichlari; ishonchlilik va chidamlilik ko`rsatkichlari; ishlab chiqarish ko`rsatkichlari; ergonomik ko`rsatkichlar; estetik ko`rsatkichlar; standartlashtirish va unifikatsiya ko`rsatkichlari; patent va huquqiy tozalik ko`rsatkichlari; iqtisodiy ko`rsatkichlar va boshqalar.

Adabiyotlar ro`yxati

1. Гончаров, В. Входной контроль: две точки зрения / В. Гончаров // Вести КАМАЗа – 2014 – с. 2

2. Ескерова, З. А. Основные инструменты в арсенале статистических методов контроля качества продукции / З. А. Ескерова // Вестник КарГУ – 2012 г - с. 90
3. Левкина, Е.В. Контроль качества продукции / Е.В. Левкина // Управление качеством – 2013 – с. 57
4. Назаренко, А.С. Система контроля качества: что это такое? / А.С. Назаренко - 2012 – с. 34
5. Фейгенбаум А. Контроль качества продукции: пер. с англ. /А. Фейгенбаум. - М.: Экономика, 2015 – с. 401
6. Виды и методы технического контроля // [Электронный ресурс]. URL:http://edu.dvgups.ru/METDOC/GDTRAN/NTS/EPS/ORG_PRO/LEK/LEK_16/LEK_16.HTM (дата обращения 18.04.2017)
7. Консультант-плюс // [Электронный ресурс] <http://a-prodkidyshev.narod.ru/GOST/15467-79.pdf> (дата обращения 16.04.2017)
8. Контроль качества продукции, которым нельзя пренебрегать <http://www.komdir.ru/article/1186-qqq-16-m4-18-04-2016-kontrol-kachestva-produktsii> (дата обращения 20.04.2017)
9. Методы контроля качества // [Электронный ресурс]. URL: <http://www.up-pro.ru/encyclopedia/metody-kontrolya-kachestva.html> (дата обращения 05.04.2017)
10. Гончарова Е. В. Управленческие решения в современных организациях: теория и практика / Гончарова Е.В., Старовойтов М.К., Медведева Л.Н., Лукьянов Г.И., Старовойтова Я.М.// Волгоград, 2014.
11. Гончарова Е.В. Процесс принятия управленческих решений / Е. В. Гончарова // Волгоград, 2013. – 73 с.
12. Umurzakov E., Sativaldiev Z., Sattarov M. MODIFICATION OF DYING PROCESSES OF BLENDED FABRIC //Science and Innovation. – 2022. – Т. 1. – №. 7. – С. 245-256.
13. Umurzakov E., Sativaldiev Z., Sattarov M. МОДИФИКАЦИЯ ПРОЦЕССОВ КРАШЕНИЯ СМЕСЕВОЙ ТКАНИ //Science and innovation. – 2022. – Т. 1. – №. А7. – С. 245-256.

14. Kaxramanovich S. A. et al. ANALYSIS OF THE RESULTS OF CONTROL OF WEIGHT MEASURES OF VEHICLES ON THE ROADS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN. – 2022.

15. Сулайманов Ш. А., Сативалдиев А. К., Сулайманова М. П. ИШЛАБ ЧИҚАРИШДА НАМЛИКНИ ЎЛЧАШ УСУЛЛАРИ //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 720-726.

16. Abdumanabovich, Sulaymonov Sharifjon, Sativaldiev Aziz Kaxramanovich, and Sulaymonov Sharifjon. "Theoretical Fundamentals of Cocoon Ball Moistening and its Modification with Surface Active Substances." *Design Engineering* (2021): 10636-10647.

17. Abdujabborov O. Bug'doy donini shaffoflikka tekshirish //Scienceweb academic papers collection. – 2021.

18. Abdujabborov O. СИФАТ МЕНЕЖМЕНТИ ТИЗИМЛАРИНИ ЮҚОРИ РАЎБАРИЯТ ТОМОНИДАН ТАЎХЛИЛЛАШ //Scienceweb academic papers collection. – 2021.

19. O'g'li E. Y. R., O'g'li H. S. S., O'g'li A. O. O. LIBRA AND THE HISTORY OF ITS DEVELOPMENT //Galaxy International Interdisciplinary Research Journal. – 2022. – Т. 10. – №. 1. – С. 320-323.

20. Raimdjonovich X. B., Odiljon o'g'li M. A. SIFATNI TA'MINLASH UCHUN AVTOMOBIL ESHIGI PANELIGA 3D SKANERLASHNI QO'LLASH TEKSHIRISH FAOLIYATI //Scientific Impulse. – 2023. – Т. 1. – №. 7. – С. 479-485.

21. Xamdamov B., Maxmudov A. AVTOMOBILSOZLIKDA SIFATNI TA'MINLASH VA SIFAT BOSHQARUVI //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 35-46.

22. Raimdjonovich X. B., Odiljon o'g'li M. A. Avtomobilsozlikda Sifatni Ta'minlash Va Sifat Boshqaruvi //JOURNAL OF EDUCATION, ETHICS AND VALUE. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 8-10.

23. Xamdamov B., Maxmudov A. SIFAT MENEJMENTI TIZIMLARINING USTUNLIGI //Solution of social problems in management and economy. – 2023. – Т. 2. – №. 3. – С. 28-39.

24. Xamdamov B., Maxmudov A. AVTOMOBIL KUZOV QISMI SIFATINI ANIQLASH USULLARI VA O'LCHOV VOSITALARI //Евразийский журнал технологий и инноваций. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 47-53.

25. Sativaldiyev A., Maxmudov A., Jo‘raboyev T. LOK-BO ‘YOQ QOPLAMALARINI ISHLAB CHIQRISH TEXNOLOGIYALARI //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 22-27.

26. Sativaldiyev A., Maxmudov A., Jo‘raboyev T. AVTOMOBILSOZLIKDA UCH O ‘LCHAMLI O ‘LCHOV VOSITASI YORDAMIDA O ‘LCHAMLARNING ANIQLILIGINI TA’MINLASH //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 2. – С. 17-21.

27. Olimovich S. M. et al. KAPILLYAR PUTIR YETKAZMASDAN SINOV VA DIAGNOSTIKA USULLARINI QO ‘LLASH //SO ‘NGI ILMIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI. – 2023. – Т. 6. – №. 3. – С. 17-20.

